

наказом Міністерства фінансів України 29.11.99 р. No 290. Зареєстровано в
Міністерстві юстиції України 14.12.99 р. за No 860/4153:
<http://www.minfin.gov.ua>.

Караван Альона
здобувач 2 курсу спеціальності «Облік і оподаткування»
Мельничук Оксана
к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування
Подільський державний аграрно-технічний університет
м. Кам'янець-Подільський

СТАН РОЗРАХУНКІВ ЗА ПРИРОДНИЙ ГАЗ: ОБЛІК ТА АНАЛІЗ

Належний облік операцій з постачання природного газу споживачам, а також ефективна цінова політика, орієнтована на енергозбереження, допоможуть досягти нормалізації енергетичного балансу та розрахунків за спожитий газ.

Розрахунки за спожитий газ в ДП «Шепетівкагаз» ПАТ «Шепетівкагаз» здійснюються відповідно до договорів, укладених з юридичними особами, суб'єктами підприємницької діяльності та населенням. Розрахунки за поставлений газ споживачеві, відповідно до умов договору, здійснюються за цінами, що вільно встановлюються між підприємством та споживачем. Розрахунковий період за Договором становить 1 календарний місяць.

Оплата газу здійснюється споживачем шляхом перерахування грошових коштів на банківський рахунок підприємства в наступному порядку:

1. 100% місячної вартості запланованого обсягу газу сплачується до 25 числа місяця, що передує місяцю постачання. Споживач самостійно розраховує суму платежу, виходячи з ціни газу заявленого на наступний розрахунковий період. У разі відсутності інформації про ціну газу на наступний розрахунковий період до дати здійснення оплати споживач розраховує суму платежу за ціною, що діяла у попередньому місяці.

2. У разі збільшення в установленому порядку підтвердженого обсягу газу протягом розрахункового періоду споживач здійснює оплату вартості додатково заявлених обсягів газу в 5-денний строк після збільшення цього обсягу.

3. Остаточний розрахунок щодо оплати вартості газу здійснюється до 10 числа місяця, наступного за місяцем постачання газу.

У разі порушення споживачем строків оплати, він, відповідно до умов Договору, сплачує пеню в розмірі подвійної ставки Національного банку України, що діяла в період, за який сплачується пеня, від суми простроченого платежу, за кожен день прострочення.

Якщо за підсумками розрахункового періоду фактичний обсяг споживання газу за Договором буде менший від підтвердженого обсягу газу, споживач сплачує неустойку підприємству у розмірі подвійної ставки Національного банку України від вартості недовикористаного газу за розрахунковий період.

Якщо за підсумками розрахункового періоду фактичний обсяг поставленого споживачу газу не буде перевищувати підтверджений обсяг газу на цей період, споживач сплачує підприємству штраф за перевищення обсягу постачання газу, що розраховується за формулою:

$$B = (V_f - V_n) * C * K \quad (1)$$

де, V_f – обсяг фактично поставленого газу споживачу протягом розрахункового періоду за Договором; V_n – підтверджений обсяг газу на розрахунковий період; C – вартість газу за Договором; K – коефіцієнт, що рівний 0,1 (при цьому, якщо перевищення обсягу газу стало наслідком відмови в доступі до об'єкта споживача, у результаті чого підприємство не здійснило пломбування запірних пристроїв на газових приладах споживача, або оператор ГРМ/ГТС не здійснив обмеження (припинення) розподілу/транспортування природного газу споживачу, або коли споживач не обмежив (припинив) споживання газу на письмову вимогу підприємства, коефіцієнт дорівнює 1).

У разі невиконання або несвоєчасного виконання обов'язку в повідомленні підприємства про зміну об'єкта споживання газу (щодо направлення повідомлення про припинення споживання газу) – сплачується штраф у розмірі 10% вартості поставленого газу за період з дня, коли повідомлення повинно бути направленим підприємству до дня фактичного повного припинення споживання газу.

При розрахунках з населенням об'єктами обліку є житлові будинки та квартири, в яких встановлені вимірювальні прилади, або не встановлені, тоді обсяги спожитого газу визначаються за нормами та регульованим тарифом. Підставою для нарахування зобов'язань споживачам є показники лічильників за платою в квитанціях, або показники зняті оператором ГРМ.

Юридичні особи оплату за послуги здійснюють в безготівковій формі на підставі платіжних доручень. Фізичні особи оплату за послуги здійснюють через установи банків на підставі квитанцій.

Для розрахунків з населенням та побутовими споживачами відповідно до Постанови Кабінету міністрів України від 22.03.2017 року №187 «Про затвердження Положення про покладення спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу» (втратила чинність 19.10.2018.p.), підприємство зобов'язане було відкрити в установах уповноважених банків

поточні рахунки із спеціальним режимом використання для зарахування коштів, що надходять як плата за спожитий природний газ від споживачів [1].

Уповноваженими банкам для таких розрахунків було визначено ВАТ «Державний ощадний банк України», ПАТ акціонерний банк «Укргазбанк», ПАТ «Комерційний банк «Приватбанк» та ПАТ «Державний експортно-імпортний банк України».

Для оплати за природний газ, юридичним особам надсилаються рахунки та на підставі актів показників лічильника, формують акт прийому-передачі та видаткову накладну. Зазначені документи є первинними та реєструються в реєстрах аналітичного та синтетичного обліку.

Для обліку розрахунків із споживачами на підприємстві використовують субрахунок 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями і замовниками» в розрізі аналітичних рахунків: 3611 «Розрахунки з релігійними установами та населенням»; 3612 «Розрахунки з юридичними особами та суб'єктами підприємницької діяльності»; 3613 «Розрахунки з бюджетними установами». Така аналітика необхідна для формування статистичної звітності. Облік здійснюється за кожним Договором із споживачем та населенням. Основні бухгалтерські проведення представлені в таблиці 1.

Таблиця 1

Основні бухгалтерські проведення щодо відображення господарських операцій за рахунком 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками» в 2017 році в ДП «Шепетівкагаз» ПАТ «Шепетівкагаз»

Зміст господарської операції	Сума	Кореспондуючі рахунки	
		Дт	Кт
Оплачено за спожитий природний газ готівкою в касу підприємства	9164032,33	301	36
Оплачено за спожитий природний газ в безготівковій формі в межах відкритих рахунків підприємства	5468,65	3111	
	6958245,69	3117	
	2988275,78	3118	
	78873,68	3119	
	7242385,78	3131	
	7475346,93	3132	
	703346,27	3133	
	5970569,48	3134	
	13027,83	3135	
	3200,00	3137	
6750,12	31381		
279012,95	31383		
Взаємний залік заборгованостей в межах категорій споживачів	2016,28	3612	
	7670,75	3613	
	7626789,76	3774	
	136850123,49	3775	
Повернено кошти на рахунок споживача	54,60	36	3119
Взаємний залік заборгованостей в межах категорій споживачів	2016,28		3612
	7670,75		3613

СЕКЦІЯ 1

Актуальні питання теорії і практики
бухгалтерського обліку і звітності в Україні

SECTION 1

Current issues of theory and practice
of accounting and reporting in Ukraine

Продовження табл. 1

Реалізовано природний газ покупцю	197154520,41		702
Списано переплату покупців в рахунок інших операційних доходів підприємства	31,23		717
Всього обороти по дебету рахунка	197164293,27	36	
Всього обороти по кредиту рахунка	185492135,77		36

Як видно з таблиці 1, підприємство використовує значну кількість аналітичних рахунків для здійснення оплати за природний газ. В основному ці рахунки використовують для розрахунків з населенням, релігійними установами та побутовими споживачами – фізичними особами підприємцями.

Для організації обліку та аналізу розрахунків із покупцями і замовниками важливе місце посідає класифікація дебіторської заборгованості. Від чіткої класифікації дебіторської заборгованості, а також від правильно обраних класифікаційних ознак залежатиме не лише порядок її обліку, а й ефективність управління нею. Для оцінки стану розрахунків за природний газ споживачами звернемось до таблиці 2.

Таблиця 2

Аналіз динаміки заборгованості споживачів за природний газ в ДП «Шепетівкагаз» ПАТ «Шепетівкагаз», тис. грн.

Категорії споживачів	Роки			Абсолютне відхилення «+»;«-»		
	2015	2016	2017	2016-2015	2017-2016	2017-2015
Населення	13351,1	42219,2	52221,29	28868,1	10002,09	38870,19
Релігійні організації	0,3	0,7	-0,36	0,4	-1,06	-0,66
Бюджетні установи	162,7	-27,8	15,76	-190,5	43,56	-146,94
Промислові підприємства та інші споживачі	44,9	-51,9	40,47	-96,8	92,37	-4,43
Всього	13559	42140,2	52277,16	28581,2	10136,96	38718,16

За даними таблиці 2 видно, що підприємство має щодо окремих споживачів газу і кредиторську заборгованість, яка виникла за рахунок переплати за спожитий газ. В той же час, основним боржником ДП «Шепетівкагаз» є населення, заборгованість якого за природний газ зросла за період дослідження на 38,9 млн. грн.

Отже, облік розрахунків із покупцями і замовниками є найскладнішою ділянкою, особливо в частині абонентського обслуговування населення. Значна кількість споживачів послуг вимагає точності розрахунків в межах аналітичних рахунків. За таких умов організація бухгалтерського обліку розрахунків із споживачами природного газу є складною ще й тому, що в ІС: «Бухгалтерії» не здійснюється облік розрахунків з населенням в розрізі окремих споживачів, а інформація щодо таких розрахунків вводиться на підставі даних абонентського відділу.

Список використаних джерел

1. Постанова Кабінету міністрів України «Про затвердження Положення про покладення спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу» від 22.03.2017 року №187
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/867-2018-%D0%BF#n127>

Ковалик Юлія
здобувач освітнього ступеня «магістр»
Семенишена Наталія
к.е.н., доцент
Подільський державний аграрно-технічний університет
м. Кам'янець-Подільський

ЗЕМЕЛЬНІ РЕСУРСИ ЯК ОБ'ЄКТИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ПРОБЛЕМИ ЇХ ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Загальновідомо, що земля - це «даровані блага», природні ресурси, які можуть бути використані для виробництва товарів і послуг: для виробництва сільськогосподарської продукції, будівництва будинків, міст, доріг.

На сьогоднішній день земля починає виступати товаром, що має свою ціну, яка сформована ринковими умовами, проте офіційно не може бути об'єктом продажу, тому що законодавчо в Україні діє мораторій на продаж земель сільськогосподарського призначення.

Поняття «земля» в залежності від контексту використовується у багатьох розуміннях: (1) як планета, (2) як суходіл, (3) як ґрунти – верхній шар земної поверхні, придатний для життя рослин, (4) як економічна категорія – загальний засіб праці і основний засіб виробництва у сільському господарстві, (5) як територія з угіддями, якою хтось володіє, територія з правовим режимом, тощо [1]. В межах одного розуміння можуть також існувати різні підходи до наповнення поняття «земля» конкретним змістом. Тому поняття «земля», використане при визначенні предмету земельного права, потребує спеціального коментарю.

Аналіз земельного законодавства в цілому дозволяє стверджувати, що термін «земля» у ньому вживається у двох розуміннях – (1) як земна поверхня та певний простір над і під нею (земля «у суворому розумінні») - саме так вживається цей термін, напр., у словосполучення «моніторинг земель», та (2) як синонім терміну «земельна ділянка» - саме в такому значенні вживається